

LIETUVA

Nr. 24

CHICAGO, ILL., PETNYCIA, 17 Sejos (June) 1898 m.

Metas VI

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

The Lithuanian Weekly

"LIETUVA"

Published at Chicago, Ill., every Friday
Executes all kind of Job Printing and translating in Lithuanian, Polish and English languages.

Subscription \$2.00 per year.

All communications must be addressed:

A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Sta. No. 60.

Nedėlinis Laikraštis

"LIETUVA"

Išleista kas Petnyčia Chicago, Ill.

Kas tuojau ant metų:

AMERIKONE.....\$2.00
UZMARE.....\$3.00

"Lietuvos" spausdintu spausdina
visokios Knigas, Konstitucijas
ir visokius kitus druskus
lietuviskai, lenkiskai
ir angliskai.
Darbaatlieka
greitai ir pigiai.

Užsazant "Lietuvą" ir prisilaikant pinigų už ją, kaip ir su visais kitais leidimais, "sada reik uždeiti štai tokį adresą:

A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Sta. No. 60.

Politiszkos žinios.

Karė Amerikos su Ispanija.

Karė tarp Suvienytų Wieszpatyszių ir Ispanijos traukia si toliaus. Padėjimas ispanijonų, ypacz gi ant Filipinų, yra ne wartas pawydejiemo. Paskutiniame musyje su maiztinjais ispanijonys nuždė ketwirtą dalį sawo kariaunos, nuotroty nėra kuom papildyti, mieste Manille likosi jau ne daugiau kaip 4000 ispaniszkų kareiwų. Jeigu dar wienus toksai muszis atsitiks su maiztinjais, tai miestas pateks į jų rankas. Tuli angliszkai laikraszcziai net buwo patalpinę telegramus, buk tasč miestas jau pateko maiztinjams, bet patwirtinimo tos žinios dar wisgi nėra. Kiti wėl laikraszcziai praneza, buk ispaniszkos kariaunos wirszinjikas, Augusti, matydamas, kad ne gal apgyti miesto ir bijodamas, kad apėmė ji maiztinjikai neiszpautų wisų ispanijonų, su wisais kareiwais pasidawė amerikonszkos laiwynės wirszinjikai Dewey'ui. Ant apsaugojimo swetimų krasztų rawaldiniū nuo iszpjowimo, buk, iszlipo jurinjkai nuo laiwų neutraliszkų wieszpatyszių. Žinioms toms užgynė ispaniszkas karės ministeris, bet jo užgynimams ne tiki nė Ispanijoj. Ispaniszkai ministeriai, bijodami, kad dėl nepasekmingos karės nepakiltų maiztai paczjoj Ispanijoj, apie nepasisekimus užtyli. Kaip ten dalykai stowi isztikro, negalima dabar žinoti, tiek žinia, kad ispanijonys, jeigu dar ir turi miestą Manilę, tai laikosi ten netwirti.

Ant Kubos nieko tokio, kas galėtų daug ant karės bėgio swerti, ir neatsitiko, bet nežilgio jau turės atsitikti. Ispaniszkia laiwynė, apstota amerikonszkos, ne gal isz porto Santia go iszeiti, czia gi budama, ne gal pagelbėti žemės kariaunai. Amerikoniszkia laiwynė jau kelis kartus bombardawo miestą Santiago, prie to paskandino wiens ispaniszką laiwą, twirtnai daug blėdies padarė, bet ant kranto czia amerikoni ne iszlipo. Iszlipo jie toliaus ir užėmė miestelį Guantanamo. Pereitą sanwaite, majoras Huntington, su batalijonu

žemės kareiwų, iszlipo ant kranto ir užėmė miestą Guantanamo. Ant amerikonų užpuolė kubaniszkai liuosnoriai. Muszis traukėsi be paliowos 13 walandų. Isz amerikonszkos pusės tapo užmuszti 4 kareiwai ir wienas paszautas; kiek nuždė iszpjanijonai, nežinia; atėjus pastiprinimui amerikonomams, iszpjanijonys likosi nuwyti. Ant muszio lauko rods užmusztų iszpjanijonų ne buwo, bet žemė buwo kruwina, tas rodo, kad jie turėjo turėti daug užmusztų ir sužeistų, bet juos, pasitraukdami, paėmė.

Žemės kariauną Amerika traukia į jurių pakrantes. Mieste Tampa parengta 30 kariszkų laiwų ant perwezimo kariaunos ant Kubos arba ant Porto Rico. Kur wienok Amerika nori pirmiausiai isiwerti, nieks nežino, žinios talpinamos laikraszcziuose yra wien jų spėjimu, randas nė jokių apie sawo niurius žinių ne garsina.

Kaip Europos wieszpatystės žiuri ant karės, teipogi negalima žinoti: laikraszczijų paleistis žinios wienos kitoms priezstatawja: wieną dieną laikraszcziai praneza, buk turincios kolonijas ant Indiszkos ir Didžiojo oceano wieszpatystės pradėjo tarybas, kad daryti su Filipinais? Ypacz Anglijos laikraszcziai, norėdami pasėti nesutikimus tarp Amerikos ir kitų Europos wieszpatyszių, kadangi, susipykusi su kitoms Europos wieszpatėmis, Amerika priwarsta butų laikytiesi Anglijos skwerno, tyczia ezinancijos žinias paleidžia, kurios paskui pasirodo melagingomis. Wiena dieną jie praneza, kad Prancuzija slauczia perredytas artileristus į pagelbą ispanijonams, tai wėl, kad Maskolija ir Wokietija susitarė nedaleisti Amerikai užimti Filipinus. Kiti wėl praneza, buk Prancuzija, su pritariu Maskolijos, bando taikyti pradėjusias karę wieszpatystės. Ispanijos wienok parlamente, jos užrubežinių dalykų ministeris sa wo kalboj isztarė, kad dabar ne gal but nė kalbos apie nusileukimą Ispanijos, kadangi ji galinti traukti karę mažiausiai du metus ir pailsinti Ameriką. Ministeris pasakė, kad Ispanija ne prasrė tarpinjkystos nė jokios paszalinės wieszpatystės. Jeigu, pagal laikraszczijų nuomones, galima but spręsti apie prilankumą ar neprilankumą Amerikai kitų tautų, tai reiktų spręsti, kad Maskolija Amerikai labiausiai priezstai, kadangi maskoliszkai laikraszcziai nuolatai persergeti Europą ir ragina jungtiesi wisas wieszpatystes prieš Ameriką, nes kitaip ji pradės kaiszioti nagus į grynai europeiszkus reikalus.

Maskolija.

Maskolija oficialiszkai jau pripažino, kad gywentojai Fergana no pasikėlė prieš maskoliszkas waldžias ir jie iszskerdė wiens maskoliszkos kariaunos dalį. Maiztinjikai dar ir dabar nepergalėti. Iki šio pamusztos Maskolijos Azijos tautos dar niekur ne bandė pasikelti prieš Maskoliją, jos lenkė žemai sprandą į maskoliszką jungtį, be jokio priezstatawimo. Maskolai Azijos tautos maskolino, werte sawiszkai į staczialikystę, skriaudė juos ir lupo maskoliszkai urėdinių kai, bet nė wiens isz skriaudžiamų ne dryso pasipriesziinti; kaipio iszėmimas yra wien Kaukazo cerkesai, kurie priezsinosi maskoliams per ilgas metų eiles. Persitikirinimas maskolių, kad jie ir ant Azijos tautų ne gal perdaug pastikėti, kad ir azijatai nesiuduoda per daug sawę skriausti, yra labai ne malonus. Pasirodo kad reikalui atėjus, angliszkai agentai gali ir Maskolijos waldy

bose sukelti teipjau maizstus, kaip daro maskoliszkai agentai Indijose. Ant wakarinių sawo parubežių gywentojų Maskolija ne gal remties: tie gaiwalai, skriaudžiamieji nežmoniszkai maskoliszkų paszlemėkų susiwilksių isz wisų Maskolijos krasztų, laukia wien atakancijos progos ant paluosawimo maskoliszkų panczių. Pratyrimas akių azijatų gal ant gero iszeiti lygiai Maskolijai, kaip ir skriaudžiamoms maskolių tautom: arba Maskolija pripažys didesnę liucybę ir swetiniems Maskolijos gaiwalams, jeigu gi to reikalo nesupras, ateis laikas, kada ji turės pasidalyti į atskirus dalis, pagal apgywenancijas tautas. Ant reikia wien supratimo ir susitarimo didesnę gywentojų dalies, taigi wisų ne pasiganėdinancijų caro despotizmu.

Besistengimas maskolių užimti Mandžiriją wėl suerzino laubius Japoniją ir tarpinjkysta Prancuzijos prie taikymo maskolių su japonieciais wėl ant nieko nuėjo. Likusiesiems japoniszkos liberaiszkos partijos tiesiog reikalauja pradėjimo karės su Maskolija ir tai tuojaus dabar, kol Maskolija dar nepasirengusi ir kol didysis Siberijos geležinkelis dar nepabaigtas. Kada Maskolija pasirengs geriaus, kada pabaigs geležinkelį, karė bus daug sunkesni negu dabar. Dabar Japonija gal nedaleisti Maskolijai gabenti kariauną, paskui ji ją galės wazioti padirbtu geležinkeliu.

Wokietija.

Wokietijoj dabar wisi laukia rinkimų. Kada musų skaitytojai skaitys szitą laikraszczio numerį, bus jau po rinkimų, pasiitija wien iszrinkti pasitintinius tikt wiose apkriceiuose, kur nė wienas isz kandidatų negawo reikalingo balsų skaitliaus. Ateinančių sanwaite jau gal žinosis, ar Prusų lietawiams szj karč pasisekė iszrinkti nors wiens lietuwiszką pasiuntinį. Nėra žinios, kad socijalistai pasiuntiniai, kaip tai yra jau per kelis paskutinius rinkimus, gaus wisų Wokietijoj daugiausiai balsų. Ant pakėlimo wokiecių dwasios, ant jų sustiprinimo, į lenkų apgywentus apskriczius iszkelawo net du ministeriai. Randas mat norėty, kad kuo mažiausiai pereitų socijalistų ir lenkų. Terp wokiszkos katiliskiszkos partijos arba centrum užimė nesutikimai, kuadangi turės atsiliepti ir ant rinkimų. Wadawai centrum partijos, negalėdami terp sawę susitarkyti, rengiasi persiskyrti ir pasidalyti į dvi dalis.

Maiztai Efurte, rodosi, tapo galutiniai suwaldyti. Wietiniai wirszinjikai už juos kaltina socijalistus, bet ką tuom waru wadina, tarbut pats nežino. Czia waldžių priezsinjkais pasirodė didesni gywentojų dalis.

Austrija.

Austrijos ministeriams niekaip nepasiseka sutaikyti slawiszkos kilmės gywentojus su wokieciais: nė wiens pusę nenori nusilenkti ir iszsižadėti sawo tiesų. Slawai reikalauja lygių tiesų su wokieciais kalbos dalykuose, wokieciai gi nenori slawams to pripažinti. Ministeriai ne gal nieko padaryti, nesutinkant pasiuntiniams, jie ne gal krasztą rėdyti. Dėl tų tautiszkų nesutikimų pirmiausiai turėjo pasitraukti Badenio ministerija; tas pats pasiekė ir potam užstojusį Gautschio ministeriją; po Gauschui užstojo Thun, bet ir tam nepasiseka nieko padaryti. Kaip Thun den ir Gautsch, teip ir Thun turės pasitraukti su wisais ministe

riais. Kas po jam užstos, dar nežinia, lenkai tikisi, kad naujų ministerijoj bus du lenkai ministeriai. Gal jų but ir dar daugiau, tai ir jie nieko nepadarę turės nuo sawo wietų pasitraukti. Tuom tarpu Thun iszderėjo nuo cieoriaus tiesų paleisti parlamentą ir rinkti naujus jo sanarius, bet wargiai bo ir naujai iszrinkti pasiuntiniais geriaus galės susitarkyti.

Australija.

Australijoj, mieste Melbourne, atsiuwio susiwažiawimas delegatų wisų tos swieto dalies angliszkų kolonijų; susiwažiaw delegatai rodawijos, kaip galima but isz wisų kolonijų padaryti, kaipi wieną wieszpatystę. Nuo to isz syk atsiwakė didžiausia kolonija Pietinės Australijos, ji ant susiwažiawimo wisai nesutikė delegatų. Likusios kolonijos teipogi ne galėjo susitarkyti, turinti daugiausiai gywentojų kolonija Victoria, teipogi Nauja Zelandija, nesutiko pristoti prie susirizimo, kadangi tasyk. didesni dalis surinkimų eity ant naudos centraliszkos rando, o ne ant naudos atskirų kolonijų. Susiwažiawimas todėl nors prie tokio kolonijų susirizimo kalbio ne angliszkos kolonijų ministeris, ant niekų nuėjo, kolonijos nenori mat risztiesi.

Išz Lietuwos.

Išz Suwalkų gub.

Ant naujo geležinkelio nuo Garteno į Suwalkus pradėjo bėgioti traukiai, tikt jie bėgioja dar ne kas dieng.

Atsiuwio czia rinkimai naujų sanarių Suwalkų dalies krėditi nes draugystės. I wirszinjikas likosi iszrinkti: Wladimiras Gwronskis, Stanislawas Gawronskis, Juozas Szimborski, Jonas Biukiewicz, Aloizas Paszkiewicz, Tamoszius Wolski, Wiktoras Swida, Kazimieras Kujawski, Leonas Wiszniewski, Walentas Tukallo. Mikolas Szumskis ir Kleofas Kulwietis; wisi dwarpionai Suwalkų gubernijos. Terp iszrinktų, rodosi, maskolių nėra.

Audros ir lytus.

13 Gegužio, Wilniaus gub., siautė smarkios audros, wėtros ir lytus. Smorgonėj wėtra nuagriowė daug stogų, kelis silpnesnius namus su wisu sugriowė, iszlawė medžius, iszwartė tworas; griorie teipogi daug blėdies padirbo. 18 d. Gegužio atsilankė ledai; nors buwo jie gana dideli, bet želmėmis ne daug blėdies padarė, kadangi jė d r ne buwo sužėlę. Ties Wilniumi, 16 d. Gegužio, siautė smarki audra ir lytus, kurie užliejo wisai keliasulyczias, kelnores, budas ant atsiuwancioz dabar jomarko parengtas ant Katedros placiawus. Lyja dabar ir po kitus Lietuwos krasztus, lytus tie sziek tiek pataisė laukus; isz pawasario jie labai prastai iszrodė. Prekės jawų neiszpaskytai pakilo: už rugių pudą reikėjo mokėti po 1 rub. 20 kap., taigi net brangiaus negu tulose bado apimtos Maskolijos gubernijose.

Moksliszkai tirinejamai lietuwiszkų dalykų.

Peterburgo Geografiszkos Draugystės susirinkime, 27 d. Gegužio, žinomas lietuwiszkų dalykų tirinėtojas, Wolter, laikė pranešimus: "Apie pradą lietuwiszkos raszlawos, apie pajėmą Prusų lietuwių 16 ažiaus ir apie pirmutinį lietuwiszką poetą Stanislawą Rapagellong".

Paryžiaus antropologiszkia draugystė užsiėmusi dabar antropologiszkais tirinėjimais wisokių

Europos tautų ir rasų. Tuose tirinėjimuose ima dalywumą ir musų wientautis, D-ras Basanawyczis, bet jis tirinėja antropologiszkas ypabybes bulgarų; lietuwiui pawestiti kitiems, kaip antai žinomam reaktorui iszleidžiamu Warszawoj laikraszczio "Wislos", Jonui Karlowiczui, Talko Hryocewyczui ir kitiems. Ant lietuwių tirinėjimus daro Wolter.

Newa moksliszkai skaitymai ir teatras Sziauliuose.

Maskolių parengti, be prisidėjimo mu-iszkųjų, blaiwystės komitetai darbuojasi Lietuwaj gana karsztai; isz tų komitetų, rodosi, darbszcziausias Sziauliu blaiwystės komitetas. Jis parengia žmoniems newa moks'iszkus skaitymus, teatrus, koncertus, turi net sawo chorą. Rodosi, už sawo darbsztumą Sziauliu komitetas werta butų pagrįsti, isztikro gi jis ant pagyrimo neužipelno, jam ne tiek rupi platinimas apszwietimas ir saugojimas žmonių nuo girtuoklystės, kiek platinimas maskoliszkos raugo. Jeigu jam rupėtų žmonių apszwietimas, t i jis, žinodamas, kad apie Sziaulius gywana wien lietuwiui, terp kurių 5% arba daugiausiai 10% supranta maskoliszkai, rengtų skaitymus ir teatraliszkus parodamus wisiems suprantamaj lietuwiszkaj kalboj, tuom tarpu jų wisi skaitymai ir teatral maskoliszkai; pats skaitymai nepamokinti apie gywenimo reikalus, bet wien iszgiriatini maskoliszkas raszėjus. I blaiwystės draugystės gali prigulėti ir wietiniai, toki į jis teipogi priguli, tai kodėl gi jie, ne reikalaudami nieko nuo maskolių kaipio neprigulminės draugystės. I wirszinjikas liko iszrinkti: Wladimiras Gwronskis, Stanislawas Gawronskis, Juozas Szimborski, Jonas Biukiewicz, Aloizas Paszkiewicz, Tamoszius Wolski, Wiktoras Swida, Kazimieras Kujawski, Leonas Wiszniewski, Walentas Tukallo. Mikolas Szumskis ir Kleofas Kulwietis; wisi dwarpionai Suwalkų gubernijos. Terp iszrinktų, rodosi, maskolių nėra.

Žemdarbystės paroda.

Kaip kitais metais, teip ir ateinančiomis, Wilniaus žemdarbystės draugystė parengia Wilniuje parodą. Paroda bus atidaryta pasibaigj maskoliszkos Gegužio mėnesio. Maskoliszkia žemdarbystės ministerija nuo sawęs pasizira kelias dawanas ukinjams už geriausią ukę wėdimą. Terp jos dowanų yra kulemoji maszina ir szeszi plugai.

Apsaugojimas girių.

Lietuwaj, kas tikt gal, naikina girių: naikina jas dwarpionai, pardawdami žydams ant iszskirtimo, tą patį daro ir ukinjikai, jeigu jiems pasisekė kokį dwarelį nuiprkiti. Ant apsaugojimo girių randas kaip kada net uždraudžia girių sawinjkams jas kirsti. Teip antai dabar Wilniaus girių apsaugojimo komitetas tokius uždraudimus iszdwė: 1) sawinjkams dwarelis Juzina, Szwentėnų paw.; dwarelis tas priguli lietuwiams ukinjams. Bajorunui, Roginui ir kitiems; 2) dwarui Proskowiczai, Disnos paw., ir 3) dwarui Wincentowui, Wileikos paw.

Pawasaris Lietuwaj.

Pawasaris Lietuwaj szj metų buwo wėlybas, piowos ir laukai wėlai sužėlė. Augimą augmenų palaikė szalciai ir stoka lytaus. Dabar jau atszilo, užstojo karsztos dienos, lytaus jau netruksta; sziluma ir lytus pataisė laukus ir piowas, todėl szj metų Lietuwaj laukia widutiniszkos užderejimo, žmonės wien roguja, kad piowos mažai sužėlė. Sodai žydi, bet medžiai mažai turi žiedų, todėl waisių bus mažai.

Naujas ligonbutis.

Mieste Gartene rengiasi pastatyti dėl wisos gubernijos ligonbutį. Ant to maskoliszkas randas dawė jau sawo daleidimą (Maskolijoj mat sunkiaus gauti daleidimą ant wisuomenei naudingų įtaisų negu ant nenaudingų). Placiu ant pastatymo ligonbutio miestas jau nusipirko.

Wagystos.

Wilniaus gub., ypacz apie Smorgonę, priwio dawo wagilių. Žinoma, uždarius žydizskas karczemas daug žydų ant syk atsirado de darbo, dalis jų, kaip pirma szinkuodami, slapta prigulėjo prie arklawagių, teip dabar atwirai prie jų pristoją. Wiena tikt 13 d. Gegužio apie Smorgonę pawogė 13 arklų nuo aplinkinių ukinjų. Ne wieną kartą sargai užtėmyjo ant geležinkelio szėnių suwerstus akmenis: matoimai piktadariui, norėdadamai sau palengwinti darbą prie wogimo, stengiasi trukius isz szėnių iszw

ryti. Dware Ponizje, netoli Smorgonės, czigonai pawogė porą jauzių. Kad pėdoms ne galėtų susekti, jie apawė pawogfus jauzius naginėms ir laimingai atwėdė i Smorgonę, kur pardawė, bet gawę pinigų, pradėjo girtuokliuoti ir pateko į policijos nagus.

Jawų prekės.

Amerikos spekulantai, norėdami pakelti jawų prekes, tyczia buwo sulaukę gubenimą jų i Europą, kur wisur dabar reikalauja swetimos duonos; tas atsiliepiet Lietuwaj ant jawų prekių: prekės antai rugių Lietuwaj buwo pakilusios iki rubliui ir daugiau už pudą, dabar wienok jos wėl nupuolė. Pereitą sanwaite Wilniuje mokejo: už pudą rugių po 83—85 kap., kwiecių po 95—100 kap. Awižos po 90—93 kap. Podas szwiežio, neudyto swieto 11 rub. 30 kap.—11 rub. 50 kap., rudyto gi 9 rub.—50 kap.—10 rubl. Už pudą szieno mokejo 29—31 kap., sziaudų 20—22 kp. Puola prekės mėsos ir kitų wagomų produktų, prekės duonos Wilniuje teipogi pasižadino: swaras mėsos dar pereitą sanwaite kasztawo 20—25 kp. ir tai sunku buwo gauti, dabargi kasztuoja jau tikt 15—18 kap.; duona nupigo ant wienos kapeikos ant swaro.

Žemdarbystės paroda.

Kaip kitais metais, teip ir ateinančiomis, Wilniaus žemdarbystės draugystė parengia Wilniuje parodą. Paroda bus atidaryta pasibaigj maskoliszkos Gegužio mėnesio. Maskoliszkia žemdarbystės ministerija nuo sawęs pasizira kelias dawanas ukinjams už geriausią ukę wėdimą. Terp jos dowanų yra kulemoji maszina ir szeszi plugai.

Apsaugojimas girių.

Lietuwaj, kas tikt gal, naikina girių: naikina jas dwarpionai, pardawdami žydams ant iszskirtimo, tą patį daro ir ukinjikai, jeigu jiems pasisekė kokį dwarelį nuiprkiti. Ant apsaugojimo girių randas kaip kada net uždraudžia girių sawinjkams jas kirsti. Teip antai dabar Wilniaus girių apsaugojimo komitetas tokius uždraudimus iszdwė: 1) sawinjkams dwarelis Juzina, Szwentėnų paw.; dwarelis tas priguli lietuwiams ukinjams. Bajorunui, Roginui ir kitiems; 2) dwarui Proskowiczai, Disnos paw., ir 3) dwarui Wincentowui, Wileikos paw.

Pawasaris Lietuwaj.

Pawasaris Lietuwaj szj metų buwo wėlybas, piowos ir laukai wėlai sužėlė. Augimą augmenų palaikė szalciai ir stoka lytaus. Dabar jau atszilo, užstojo karsztos dienos, lytaus jau netruksta; sziluma ir lytus pataisė laukus ir piowas, todėl szj metų Lietuwaj laukia widutiniszkos užderejimo, žmonės wien roguja, kad piowos mažai sužėlė. Sodai žydi, bet medžiai mažai turi žiedų, todėl waisių bus mažai.

Naujas ligonbutis.

Mieste Gartene rengiasi pastatyti dėl wisos gubernijos ligonbutį. Ant to maskoliszkas randas dawė jau sawo daleidimą (Maskolijoj mat sunkiaus gauti daleidimą ant wisuomenei naudingų įtaisų negu ant nenaudingų). Placiu ant pastatymo ligonbutio miestas jau nusipirko.

Wagystos.

Wilniaus gub., ypacz apie Smorgonę, priwio dawo wagilių. Žinoma, uždarius žydizskas karczemas daug žydų ant syk atsirado de darbo, dalis jų, kaip pirma szinkuodami, slapta prigulėjo prie arklawagių, teip dabar atwirai prie jų pristoją. Wiena tikt 13 d. Gegužio apie Smorgonę pawogė 13 arklų nuo aplinkinių ukinjų. Ne wieną kartą sargai užtėmyjo ant geležinkelio szėnių suwerstus akmenis: matoimai piktadariui, norėdadamai sau palengwinti darbą prie wogimo, stengiasi trukius isz szėnių iszw

Maskoliai persowė iszeiwę Prusų pusėj.

Ties Trusziais, Prusų Lietuwaj, per maskoliszką rubežių persigriebė 13 latwiszkų iszeiwų. Maskoliszkaj pusėj iszeiwiui laimingai persigriebė pro rubežiaus sargas, perėjus per rubežių, Prusų pusėj, maskoliszkas sargas juos pamatė, szowė tuojaus į pulką iszeiwų ir užmusė ant wietos 13 metų waiką. Prusų waldžios tuojaus atsisaukė i Maskoliją ir dabar tą atsitikimą tirinėja isz abiejų pusių.

Parapijonai ne priėmė pastoriaus.

Rygoj yra episkopaliszkos tikėjimo parapija. Pasimirus senam pastoriui, waldžios j jo wietą paskyrė kitą; 13 d. Gegužio buwo paskirta ant įwedimo naujo pastoriaus, bet to waldžios atlikti neįstengė, kadangi pastoriaus ne įleido į bažnyczia susirinkę parapijonai, jie paskirto pastoriaus ne priėmė.

Prigerė waikas.

Naszlė S. Krim, gywenanti Bielawiskio namuose, Wilniuje, iszedama i miestą, sawo gywenime be prieziurs paliko 11 mėnesių waiką. Waikas, isz nuobadumo, prieziurėjo prie pilnos wadens balijos, užlipo ant lanko ir ipuolė į wandenį. Sugrįžusi isz miesto motina rado jį jau ne gywą.

Nelaimingas atsitikimas.

Wilniuje, ant Szopeno ul., ant kiemo D-ro Rogowo namų, kiemo sargo 6 metų suns, bėgdamas pro iszkastą kalkių duobę, paslydo ir ipuolė į parengtas murinjkų kalkes ir jose su wisu iszwirė. Į porą minutų isztraukė jį isz duobės murinjkai, bet jis buwo jau negywas.

Suėmė wagilius.

I gyvenimą Tiloso, Tanefio namuose, Wilniuje, iszkrautė wagiliai, bet jiems nepasisekė nieko pagriebti, kadangi neprasztyus sweczius greitai užtėmyjo. Susirinko žmonės, apstoję iszeijimus ir wagiliai tapo suimti. Jais pasirodė pažinstami Wilniaus policijai wagiliai: Tamulewiczius ir Jankauskas.

* Miestelij Wiszniewo, Szwentėnų pawietij, Wilniaus gub., tapo parengta paczto ir telegrafo stacija.

JUOKAL.

Garsus maskoliszkas raszėjus, grafas Tolstoj, eidamas wiens kartą uilyczia, Maskwoj, užtėmyjo, kaip policijantas, suarsztawęs girtuoklį ir wėdamas jį ant policijos stacijas, daužė girtuokliui per antausius. Toksai twarkos dabotojaus pasielgimas nepatiko raszėjui, todėl jis prisiriato ir paklausė policisto:

— Ar moki tu skaityti?
— Moku, atsakė policistas.
— Ar skaitai kada nors Rasztą Szwentą?
— Skacziau.
— Jeigu skaitai, tai turi žinoti, kad nedaleista artymui daryti nieko pikto.
Policijantas, apžiūrėjęs gerai grafa, kurisai prastai buwo apsi-rėdęs, isz sawo pusės jį paklausė:
— O tu ar moki skaityti?
— Moku.
— Ar skaitai kada nors priskymus miesto policijantams?
— Ne, neskaiciau.
— Na, tai pirma perskaitykie, o paskui mes pakalbėsimo.

Jaunų Baptistų Unijos seimas

bus Buffalo, N. Y., 14—17 Liepos, ant kurio Nickel Plate geležinkelis pardawinės tikietis pigiaus negu wisi kiti geležinkeliai. Turinti reikalus i Buffalo, dabar gali suwažinėti už labai pigius pinigus. Tegul atsiszaukia prie Generaliszkio Agento J. Y. Calahan, 111 Adams St., Chicago, Ill., o tikietus gaus labai pigiai. Telefonas Main 3389.

Isz Amerikos.

Ledai.

MINONK, ILL. Pereitos pėty-
cios naktį siautė čia smarkus
ledai, kurie išdaužė daugybę
langų, ismuszė didelius jawa's
užsėtų laukų plotus. Blėdį ledų
padaryt. laukams skaito ant ke-
lių szimty tukstanczių dolarių.
Ledai buvo dideli, pasitaikė ir
wisztos kiauszinio didumo.

Bjauros twarkos dabotojai.

Isz Toledo raszo, kad czi-
nykszcziail policistai priguli ne
prie doriausiu žmonių. Neseniai
reikėjo praszalinti nuo wietos
wieną policistą užtai, kad jis,
radę maszuolę su pinigais, ją
sau pasisawino. Kiti policistai
elgėsi dar bjauriaus: policistas
Hardinger ir jo brolis tapo jau
suarezuoti ir pasodyti į kalinį.
Todu twarkos dabotojai,
patikę wakare = einancias
namon dwi 15 metų mok-
slainės mokinties mergaitės,
nusidėję jas į tuszcziną miesto dalį,
kur nieks mergaicių szauksmo
girdėti ne galėjo ir ten jas sužė-
dė. Tokios tai mat ypatos, už
nuopelius prie rinkimų, patenka
ant urėdų.

Baisi nelaimė.

PITTSBURG, PA. Allegheny,
Pa., wienuose namuose atsitiko
dideli nelaimė; ant kiemo namų
Walton, ant Woods Run ave, su-
sirinko trys namų sawininko wai-
kai, perėjo į pasziurę, kurioje bu-
vo kerosino statinė. Wenas iš-
waikų padegė briežiuką, nuo ko
explodawo statinė, degantis ke-
rosinas apliejo waukus ir jie
ant wietos sudegė. Motina
stengėsi deganczius waukus gelbėti,
bet prie to tikt pati gara sun-
kiai apdegė.

Nelaimė kastynėse.

ST LOUIS, MO. Kastynėse
Mount Vernon kompanijos, neto-
Aurora, atsitiko nelaimė. Kastynė
s mat buvo wandens užlietas
ir wiena darbininkų dalis darba-
wosi prie isztraukimo wandens.
Netikėtai wienok nuo wir-
szaus nuopulė didelės uolos
szmotas ir sudaužė platformą,
ant kurios stowėjo darbininkai ir
juos numetė į wandenį, wienas
tikt iszsigelbėjo įsikabinęs į balkį,
kiti gi penki prigirė.

Explozija ant trukio.

IRONTON, OH. Ant trukio Iron
Railway explodawo garinis ka-
tilas. Maszinista Roger likosi
užmusztas, jo pagelbininkas sun-
kiai sužeistas, peckkurs mirtinai
iszziwerzuso garo nuplikytas;
wienas wagonų stabdėjas mirtinai
apkulstas, kitas gi nepawojingai
sužeistas.

Senatoriūs už iszpleszimą banko
suareztuotus.

Suwienyty Wieszpatyszczių
senatoriūs, Richard Kenney,
mieste Wilmington, Del., pateko
pg sudu. Skundžia jį už apwo-
gimą "First National Banko", isz
kurio paslawė, drauge su banko
kasieriumi W. Bog, \$107000. Se-
natoriams pawesti swarbiaus
krazto reikalai. Kaip tokius rei-
kalus gal atlikti toki senatoriai,
kurie ima dalywumą iszplesi-
muose bankų? Puikius mat augę-
ciausius urėdinkus renka Ame-
rikoi!

Užnuodino upe.

SHALDVILLE, IND. Carthago
Spreboard Works prileido į upę
Blue River kelis tonus nuodingų
medegų. Nuo to milijonai žuwių
iszstipo, teipogi pastipdo daugybę
galwių, kurie gėrė upės wan-
denį. Jeigu tas butų atsitikęs kur-
nor. Europoj, nuodytojai butų
palekė po sudu. Amerikoje gi
gal jų ne baus, kadangi jie ne
warguolai, bet milijonieriai.
Antai Chicagos pjowniczzių sa-
wininkai užnuodina wisz beturczių
apgywentą miesto dalį iszmeto-
mis, bet waldžios nė ne mislija
jiems tą drausti.

Užsiedę wežantis kareliwius
trukis:

RENO, MO. Wagonas wežantis
Iowos kareliwius užsiedę. Ka-
reiwiai su dideliu wargu iszsigel-
bėjo, nors daugelis jų skaudžiai
apdegė, bet prauwo wisi jų
daiktai, iszneszė wien tą, kuom
buvo apsirėdę.

Pawerzė geležinkelio truki.

NEWTON, KANS. 200 wryszių,
kurie, kaip sakė, esą darbininkai
fieszkanti darbą, pawerzė wisz

Isz darbo lauko.

¶ Pereitą sanwaitę Suwieny-
tose Wieszpatystėse buvo isz wi-
so 203 nusibankrutinimai, pereitą
metą, tą paczią daryt. buvo jų
262; Kanadoj buvo jų 17, pereitą
metą 30. Darbo ir prekystos
sanlygos buvo pereitą sanwaitę
niekesnės negu užpereitą. Kwie-
czių prekės nuopulė, bet iszweži-
mas jų į kitus krasztus wisgi
bewelk dwigubai didesnis negu
pereitą metą. Darbai geležies ir
plieno dirbtuwėse sumažėjo, ka-
dangi daugelis dirbtuwų sawin-
kų uždarė dirbtuwes ir daro jose
wisokius pertaisymus. Darbai wil-
donių iszdirbimų dirbtuwėse eina
teipogi silpnai, darbus jose pa-
laikio tikt randas, pirkdamas ge-
lumbas ant apredymo kariaunos.
Tas pats yra ir medwlnės dirbtu-
wėse.

¶ MILWAUKEE, WIS. Rudos
ir anglių krowėjai dirbtuwėse
"Illinois Steel Co." Bay View'e
pereikalawo pakėlimo uždabio
nuo 20 ant 25c už darbo walandą.
Kadangi kompanija nesutiko į
reikalawingą iszpildyti, darbinin-
kai paliowė dirbė. Kompanija
wienok perserģėjo, kad jeigu
jie negrįžt prie darbo, tai jų wie-
tojus partraukti kiti darbinin-
kai, kurie noiai dirbs už 20c už
darbo walandą.

¶ TERRE HAUTE, IND. Darbai
kastynėse czianykszczių apskri-
cioje eina niekyn. Yra kastynės, ku-
riose dirba po 2—3 dienas ant san-
waitės. Sullivan apskritij dirba
pusėtinai; gerai gi dirba kastynė-
se Jackson Hill, Star City ir Hy-
mera. Sztraikai Washingtono
kastynėse dar nepasibaigė.

¶ ULRICHVILLE, OH. Darbai
čia eina silpnai, ypacz kalnakas-
iai didelį kenzia wargą; ne dir-
bo jie per wisą mėnesį, dabar ne
wa pradėjo dirbti, bet dirba wos
po wieną arba dwi dienas ant
sanwaitės. Darbininkai kraustosi
isz szito krasztu net į Kanadą.

¶ SOUTH BEND, IND. Darbai
eina prastai, daug darbininkų yra
be darbo, ypacz lenkų; sztraikas
Singer Manufacturing kompanijos
dirbtuwėse pasibaigė; darbinin-
kai sutiko ant iszlygų, kokias
jiems pasiūlė dirbtuwų superin-
tendentas ir jie sugrįžo jau prie
darbo.

¶ GREENRIDGE, ILL. Aplinkinė
se kastynėse, kaip antai Wir-
den, Gerard, Greenridge ir kito-
se pradėjo dirbti. Darba tuom
tarpu dar galima gauti, bet kad
priziawo čia daug isz kitur
darbininkų, todėl bus jų per daug
ir darba sunku bus gauti.

¶ GLENN CARBON, ILL. Darbai
sziose kastynėse eina prastai,
dirba po 2—3 dienas ant sanwaitės.
Tegul todėl nieks čia ne waziuo
ja-darbo fieszkoti, kadangi czi-
nykszcziail darbininkai, negalėdami
uždirti nė ant maisto, kraustosi
kitur.

¶ PEKIN, ILL. Kalnakasiai
czianykszczių kastynių pakėlė
sztraiką; sztraikuoją teipogi
kastynėse Bartonville, East Pevna
ir Wester City, kadangi kastynių
sawininkai nenori mokėti tiek,
kiek užgirta ant Springfieldo
konwencijos.

¶ SCALPLEVEL, PA. Darbai
tuom tarpu eina czią pusėtinai,
bet szwiežiai atkakusiam sunku
gauti darbą, darbdawiai anglijo-
nai neužkenzia darbininkų kito-
kios kilmės ir nenori jų prie dar-
bo priimti.

CENTRAL, CITY, OH. Darbai
czianykszcziuose ir aplinkinėse
kastynėse eina labai silpnai; an-
glių kastynių sawininkai ne sutin-
ka darbininkams mokėti po tiek,
kiek užgręž ant Springfieldo kon-
wencijos.

¶ American Window Glass
Co. stengiasi patraukti ant su-
rizimo wisas didesnes stiklo
dirbtuwes, idant užmusiti mažes-
nes, pastatytas ant kooperaty-
wizsko pamato.

¶ TOLEDO, OH. Dirbtuwės
Brever Steel Tubing kompanijos
likosi parduotos; jos nuo pereitą
metą ne dirbo. Yra wilties, kad
nupirkti jas nauja kompanija
pradės dirbti.

¶ CHICAGO, ILL. Dirbtuwėse
Illinois Steel Co. pradėjo dirbti

rod departamete ir jame 200 dar-
bininkų gawo darbą. Toje dirbtu-
wės dalj ne dirbo jau nuo 2 mė-
nesių.

¶ PHILADELPHIA, PA. Krampo
dirbtuwėse dirba gerai, dirbdina
jos wiena kar'szką kreiserį ir 10
torpedinių laiwų Maskolijos ran-
dai. Wiskas kasztuos 15 milijonų
dolarių.

¶ HARRIMAN, TEN. Czianyks-
zczių geležies liejnyczzių dirba
dabar tikt septyni peczmai, kitos
pertaiso ir didina; kada prie to
darba pasibaigs, priims daugias
darbininkų.

¶ BANGOR, ME. Dirbtuwėse
Union Iron Works ne dir-
ba, kadangi jas dabar didina.
Kaip tikt darbai prie didinimo
pasibaigs, pradės jose dirbti.

¶ PLANO, ILL. Czianykszczių
Plano Steel Co. dirbtuwės taps
dar szj mėnesį parduotos; perka
jas wiena pietinių sztetų kompa-
nija ir žada pradėti darbus.

¶ CONNELSVILLE, PA. Darbai
prie kokso truputį pasigerino,
bet wisgi pasigerinimas nedidelis,
žymiausiai pasigerino prie peczių
Fricko kompanijos.

¶ ANDERSON, IND. Rengia czią
naują drato dirbtuwę. Ant to dar
Gegužio mėnesj susitwėrė kapi-
talistų kompanija ir jau suriuko
reikalngus pinigų.

¶ PHILADELPHIA, PA. Dirbtu-
wėse Pennsylvania Steel Co. dir-
ba dabar 3500 darbininkų, taigi
ant 1000 daugias negu pirma.

¶ SPARROWS POINT, MD. Czi-
nykszczių Maryland Steel Co.
dirbtuwės dirba gerai, dirbdina
jos 40000 tonų plieninių geležin-
keliams szėnių Maskolijai.

¶ BRADDOCK, PA. Didina czią
nykszczių Carnegie Co. dirbtu-
wes; priims czią daugias darbi-
ninkų, kada darbai prie didinimo
pasibaigs.

¶ WHEELING, W. VA. Whe-
eling & Lake Erie geležinkeliai
rengia, netoli Laurelton, naujas
anglių kastynes, ant ko pirką jau
100 akrų žemės, ant kurios yra
anglys.

¶ MIDVALE, OH. Darbai czi-
nykszcziuose kastynėse eina silp-
nai. Dirba wos po dwi dieni ant
sanwaitės. Darbininkai wos gal už-
dirbti ant duonus.

¶ NEW YORK. Sztraikas dar-
bininkų dirbančių prie triobų sta-
tymo pasibaigė. 10000 darbin-
kų sugrįžo prie darbo.

¶ KENOSHA, WIS. 500 darbi-
ninkų dirbančių skurų iszdirbiny-
cziose pakėlė sztraiką todėl, kad
numažino jų uždarbį.

¶ MORLINE, ILL. Morline plu-
gų dirbtuwę isz liuso noro pa-
kėlė užmokėsi 300 darbininkų
nuo 10—25 centų ant dienos.

¶ SAGINAW, MICH. Oskosh ge-
ležies dirbtuwų darbininkai
sztraikuoją, todėl tegul czią nieks
ne keliauja darbo fieszkoti.

¶ SAGINAW, MICH. Verne Coal
Co. stato naują briežiukų dirbtu-
wę, kaip tikt darbai prie pasi-
baigs, pradės jose dirbti.

¶ BURNHILL, OH. Darbai czi-
nykszcziuose kastynėse eina silp-
nai, dirba tikt pusę laiko ir nėra
wilties, kad galėtų pasigerinti.

¶ MUSKEGON, MICH. Czianyks-
zczių Michigan Iron & Steel Co.
žada pradėti dirbti ant kooperaty-
wizsko pamato.

¶ NEWMAN, OH. Czianyks-
zczių anglių sawininkai pakėlė an-
glių prekes, bet darbininkų uždab-
io ne padidino.

¶ MT CARBON CITY, W. VA. Dar-
bai eina czią silpnai. Diamond
kastynėse per wisą mėnesį dirbo
tikt 7 dienas, kitur dirba ge-
riais.

¶ SHARON, PA. Dirbtuwėse
Sharon Clay Mfg prasidėjo dar-
bai ir 75 darbininkai gawo czią
darbą.

¶ WILKESBARRE, PA. Darbai
aplinkinėse kastynėse eina
silpnai ir nėra wilties, kad galėtų
pasigerinti.

¶ SCOTTSVILLE, PA. National
Foundry & Pipe Co. neuilgio
pradės dirbti prie Charlotte pec-
zių.

¶ BELLEVILLE, ILL. Czianyks-
zczių kastynės tapo parduotos ir
jose neuilgio prasidės darbai.

¶ PHILADELPHIA, PA. Sztraikas
czianykszczių laiwų krowėjų pa-
sibaigė, darbininkai sugrįžo prie
darbo.

¶ SHEFFIELD, ALA. Naujai ren-
giama geležies liejnyczzia jau ga-
tawa ir neuilgio pradės joje
dirbti.

¶ ROWLAND, WYO. Rado czią
turtingus anglių plotus, ant ku-
rių npi parengti kastynės.

¶ LEBANON, PA. Commall pe-
cziai tapo užgesinti, kadangi
darbininkai paliowė dirbė.

¶ BETHELEHEM, PA. Lehigh Zinc
& Iron Co. perkelia wisas sawo
dirbtuwes į Lehigh Gap, Pa.

¶ REVIR, MO. Darbai aplink
nėse kastynėse eina gerai, wisur
dirba pilną laiką.

¶ KESWICK, CAL. 250 darbin-
kų Mountain Copper Co. pakėlė
sztraiką.

Už pusę prekės į ten ir
atgal.

Atsitaikius Jaunų Baptistų U-
nijos Seimui 14—17 Liepos, Ni-
ckel Plate geležinkelis pardawinės
tikietis į Buffalo ir atgal už pusę
prekės. Atsiszaukite prie J. Y.
Calahan, Generalizsko Agento,
111 Adams St., Chicago, Ill.
Telefonas Main 3389. (30)

ISZ Lietuwiszku dirwu

Reikaluosė mūsų mok- slainių.

"Garsas", perkatinėdamas pa-
tilpusį "Lietuwų" raszą p. Ar-
tisto, kaslink rengiamo naujo Susi-
wienijimo, ragina naują twerimą
draugystę paimti į sawo rankas
reikala mūsų lietuwiszko moks-
slainių, mokslizsko praneszimų,
teatrų. "Garsas" sako: "Lengwa
passykty: steigkime moksłaines,
lengwias dar burti kitus už nesir-
rupinimą apie jas, bet pastatyti
gerą moksłainę, tam reikia ir pi-
nigų ir atsakančių žmonių, o tų
dwių dalykų mums stoka. Ga-
lutiniai, su mokytojais dar ne
tiek bėdos butų; isz kur kapitalą
imsi?"

Kad parengimas tikrai geros
moksłainės reikalauja daug pinigų,
tai tesa, bet ant gerinimo
szioiko tokio szigdieninių moksłai-
nių užtekty ir tų kapitalų, kokius
turime, jeigu isz tikro mums teip
rupetų moksłainių apszvietimas, je-
gu szigdieniniai moksłainių užwei-
zėtojai paliautų jas monopoliza-
wė. Kad jos yra netikusios, wisi
pripažinstame, bet reikalauji pa-
gerinimo nedrystame, kadangi už-
tenka jas nupeikti ant užsielny-
mo wardo platintojus bediewys-
tes. Užlaikymas szigdienių neti-
kusių moksłainių nė ateina mums
dykai, kasztuoja jos deszimte-
ropai brangias negu wertos.
Nors kasztai užlaikymo moksłai-
nių yra nuo wisuomenės paslėpti,
bet wisgi sziek tiek apie juos ga-
lima žinoti. Paimsiame antai mūsų
Chicagos lietuwiszko moksłainę.
Alga keturių nemokanczių lietu-
wizkai minyszko po 15 dol. ant
mėnesio, tai 60 dol.; pasamdymas
joms namų 12 dol., tai jau 72 dol.
Kaip duodasi girdėt, dar wedan-
czios moksłainę minyszkos ima
walgio produktus, anglis, už ką
ne isz sawo algų užmoka. Taigi
iszpuls mažiausiai apie 90 dol. ar
gal daugias ant mėnesio. Už to-
kius pinigų galima jau užlaikyti
pusėtiną moksłainę su geru mo-
kintojumi; wieno užtenka ant
wiso lankanczių moksłainę waikų
ekaitiaus. Jeigu ir kitur tokios
jau butų sanlygos, tai jau ne sto-
ka pinigų stabdo pagerinimą moksłai-
nių, bet stoka gero noro terp tų,
keno rankose yra szigdien
mūsų moksłainės. Kaip
todėl jas pagerinti, jeigu szigdie-
niniai jų užweizėtojai nė jokiu pa-
szalinij įsiszizimų ne daleidžia, su-
monopolizawę žmonių apszwieti-
mą? Kasgi todėl lieka naujam
tweriamui Susiwenijimui daryti?
Argi pradėti kową ant pawerdi-
mo moksłainių isz po globos szig-
dieninių jų užweizėtojų? Be ko-
wos jų ne pawerzė, o be pawerzimo
wisgi mes teisinimės wien, kad
ant pagerinimo nėra pinigų ir
mūsų moksłainės, kaip buvo neti-
kusios, tokioms ir pasiliks.

Kas kultas, jeigu wieszus pinigų nudaeda kasie- riui?

Lietuwiszkuose laikraszcziuose
dabar pilna rugojimų ant mūsų

draugyszczių kasierių, kad jiems
ne galima pasitikėti, kad jie nu-
dėda wieszai naudai paskirtus
pinigus. Liudnos atminties Mi-
liauckas nudėjo Susiwenijimo
pinigų net su wirszum 3000 dol.
o juonos, neturtingos "Tėwynės
Mylėtojų Draugystės" su wirszum
pusantro szimto. Kaip kiekwie-
na tauta, teip ir lietuwiai, turi
lygiai teisingus kaip ir neteis-
ingus. Kad neteisingas, patekęs
į kasierius, gal bandyti apwersti
wieszus pinigų ant sawo naudos,
tą kiekwienas gal numanyti; Su-
siwenijimas antai turi kasos per-
ziūrėtojus, Tėwynės Mylėtojų
draugystė teipogi ne buvo be
wirszininkų. Tai ką gi jie weikė,
jeigu Miliauckas galėjo pasisa-
winti sau tiek Susiwenijimo ir
Tėwynės Mylėtojų draugystės
pinigų ir apie tai Susiwenijimas
tikt tasyk dažinojo, kada naujai
iszrinktam kasieriui Miliauckas
pinigų atiduoti ne galėjo? T. M.
D. tpsyk dar apie pinigų nieko
nežinojo. Tai kokias priderystę
yra kasos prižiūrėtojų, jeigu jie
apie nedateklų kasoj pinigų pir-
ma nieko nežinojo? Jeigu Mi-
liauckas negalėjo atiduoti pinigų
naujam iszrinktam "Susiwenij-
mo kasieriui, tai pinigų jau ir
pirma kasoj nepriteko, su
wiena diena jis neiszleido 3000
dol. Kodėl todėl nedabojų, ka-
sos ant prižiūrėjimo paskirti wir-
szininkai? Čia lygiai kaltas nau-
dėję pinigų, kaip ir tie, kurie ant
dabojimo paskirti, wienok jų ne
dabojų kaip reikia. Mūsų kasie-
riai ne bus gal neteisingesni už
kasierius wi-okių Amerikos urė-
dų arba už Maskolijos kasierius,
tuom tarpu Amerikos urėdų ka-
sieriai wagia teipogi wieszus
pinigų ir wagystos tankiai apsi-
reiskia į kelias metus, teip kaip
ir Susiwenijime, kada į kasie-
rius iszrenka kiti. Maskolijoj gi
kasierių wagystos pasitaiko retai
ir jeigu wagia, tai wagia ant
syk daug ir dumia į užrubežus,
nieks wienok ne gal pasakyti, kad
maskoliai butų teisingesni. Jeigu
Maskolijoj recczias kasieriai wa-
gia wieszus pinigų, tai tikt todėl,
kad ten juos geriaus prižiuri ne-
gu antai Amerikoje. Maskolijos
urėduose paskirti rewidentai per-
ziuri wisokių biurų kasas kas mė-
nesį ir tai ne tikt knigas, bet ir
pinigų, apart to, gali jie daryti,
kada tikt nori, netikėtas rewizi-
jas; kasas draugyszczių kompani-
jų perziuri uois sykj ant sanwai-
tės. Jeigu pinigai sudėti banko-
se, tai jų be raszo biurų perdėti-
nių arba draugyszczių preziden-
tų kasierius ne gal paimti.
Prie tokių sanlygų kasieriumi sun-
ku pasisawinti sau wieszus pin-
gus, arba jeigu ir pasisawintu,
tai tą tuojaus suseks. Kuopoms
siuncziant pinigų centralizskui
kasieriui, arba ir pawieniems sa-
nariams, reikia pranesyti apie
tai sekretoriui ir prezidentui
draugystės. Teip besieliगत kasie-
rius ne paslėps pinigų ir esant
dwigubai kontrolei, rewidentai
greitai wagystą suseks. Jeigu gi
ne suseks ir pinigai prapultų, už
juos atsako ne tikt neteisingas
kasierius, jo bėlininkai, bet ir ka-
sos prižiūrėtojai.

Už pusę prekės į ten ir
atgal.

Atsitaikius Jaunų Baptistų U-
nijos Seimui 14—17 Liepos, Ni-
ckel Plate geležinkelis pardawinės
tikietis į Buffalo ir atgal už pusę
prekės. Atsiszaukite prie J. Y.
Calahan, Generalizsko Agento,
111 Adams St., Chicago, Ill.
Telefonas Main 3389. (30)

ISZ Lietuwiszku dirwu

Reikaluosė mūsų mok- slainių.

"Garsas", perkatinėdamas pa-
tilpusį "Lietuwų" raszą p. Ar-
tisto, kaslink rengiamo naujo Susi-
wienijimo, ragina naują twerimą
draugystę paimti į sawo rankas
reikala mūsų lietuwiszko moks-
slainių, mokslizsko praneszimų,
teatrų. "Garsas" sako: "Lengwa
passykty: steigkime moksłaines,
lengwias dar burti kitus už nesir-
rupinimą apie jas, bet pastatyti
gerą moksłainę, tam reikia ir pi-
nigų ir atsakančių žmonių, o tų
dwių dalykų mums stoka. Ga-
lutiniai, su mokytojais dar ne
tiek bėdos butų; isz kur kapitalą
imsi?"

Kad parengimas tikrai geros
moksłainės reikalauja daug pinigų,
tai tesa, bet ant gerinimo
szioiko tokio szigdieninių moksłai-
nių užtekty ir tų kapitalų, kokius
turime, jeigu isz tikro mums teip
rupetų moksłainių apszvietimas, je-
gu szigdieniniai moksłainių užwei-
zėtojai paliautų jas monopoliza-
wė. Kad jos yra netikusios, wisi
pripažinstame, bet reikalauji pa-
gerinimo nedrystame, kadangi už-
tenka jas nupeikti ant užsielny-
mo wardo platintojus bediewys-
tes. Užlaikymas szigdienių neti-
kusių moksłainių nė ateina mums
dykai, kasztuoja jos deszimte-
ropai brangias negu wertos.
Nors kasztai užlaikymo moksłai-
nių yra nuo wisuomenės paslėpti,
bet wisgi sziek tiek apie juos ga-
lima žinoti. Paimsiame antai mūsų
Chicagos lietuwiszko moksłainę.
Alga keturių nemokanczių lietu-
wizkai minyszko po 15 dol. ant
mėnesio, tai 60 dol.; pasamdymas
joms namų 12 dol., tai jau 72 dol.
Kaip duodasi girdėt, dar wedan-
czios moksłainę minyszkos ima
walgio produktus, anglis, už ką
ne isz sawo algų užmoka. Taigi
iszpuls mažiausiai apie 90 dol. ar
gal daugias ant mėnesio. Už to-
kius pinigų galima jau užlaikyti
pusėtiną moksłainę su geru mo-
kintojumi; wieno užtenka ant
wiso lankanczių moksłainę waikų
ekaitiaus. Jeigu ir kitur tokios
jau butų sanlygos, tai jau ne sto-
ka pinigų stabdo pagerinimą moksłai-
nių, bet stoka gero noro terp tų,
keno rankose yra szigdien
mūsų moksłainės. Kaip
todėl jas pagerinti, jeigu szigdie-
niniai jų užweizėtojai nė jokiu pa-
szalinij įsiszizimų ne daleidžia, su-
monopolizawę žmonių apszwieti-
mą? Kasgi todėl lieka naujam
tweriamui Susiwenijimui daryti?
Argi pradėti kową ant pawerdi-
mo moksłainių isz po globos szig-
dieninių jų užweizėtojų? Be ko-
wos jų ne pawerzė, o be pawerzimo
wisgi mes teisinimės wien, kad
ant pagerinimo nėra pinigų ir
mūsų moksłainės, kaip buvo neti-
kusios, tokioms ir pasiliks.

Kas kultas, jeigu wieszus pinigų nudaeda kasie- riui?

Lietuwiszkuose laikraszcziuose
dabar pilna rugojimų ant mūsų

draugyszczių kasierių, kad jiems
ne galima pasitikėti, kad jie nu-
dėda wieszai naudai paskirtus
pinigus. Liudnos atminties Mi-
liauckas nudėjo Susiwenijimo
pinigų net su wirszum 3000 dol.
o juonos, neturtingos "Tėwynės
Mylėtojų Draugystės" su wirszum
pusantro szimto. Kaip kiekwie-
na tauta, teip ir lietuwiai, turi
lygiai teisingus kaip ir neteis-
ingus. Kad neteisingas, patekęs
į kasierius, gal bandyti apwersti
wieszus pinigų ant sawo naudos,
tą kiekwienas gal numanyti; Su-
siwenijimas antai turi kasos per-
ziūrėtojus, Tėwynės Mylėtojų
draugystė teipogi ne buvo be
wirszininkų. Tai ką gi jie weikė,
jeigu Miliauckas galėjo pasisa-
winti sau tiek Susiwenijimo ir
Tėwynės Mylėtojų draugystės
pinigų ir apie tai Susiwenijimas
tikt tasyk dažinojo, kada naujai
iszrinktam kasieriui Miliauckas
pinigų atiduoti ne galėjo? T. M.
D. tpsyk dar apie pinigų nieko
nežinojo. Tai kokias priderystę
yra kasos prižiūrėtojų, jeigu jie
apie nedateklų kasoj pinigų pir-
ma nieko nežinojo? Jeigu Mi-
liauckas negalėjo atiduoti pinigų
naujam iszrinktam "Susiwenij-
mo kasieriui, tai pinigų jau ir
pirma kasoj nepriteko, su
wiena diena jis neiszleido 3000
dol. Kodėl todėl nedabojų, ka-
sos ant prižiūrėjimo paskirti wir-
szininkai? Čia lygiai kaltas nau-
dėję pinigų, kaip ir tie, kurie ant
dabojimo paskirti, wienok jų ne
dabojų kaip reikia. Mūsų kasie-
riai ne bus gal neteisingesni už
kasierius wi-okių Amerikos urė-
dų arba už Maskolijos kasierius,
tuom tarpu Amerikos urėdų ka-
sieriai wagia teipogi wieszus
pinigų ir wagystos tankiai apsi-
reiskia į kelias metus, teip kaip
ir Susiwenijime, kada į kasie-
rius iszrenka kiti. Maskolijoj gi
kasierių wagystos pasitaiko retai
ir jeigu wagia, tai wagia ant
syk daug ir dumia į užrubežus,
nieks wienok ne gal pasakyti, kad

Isz wisur.

|| Po karej Maskolijos su Turkija 1877 m. sutverta Bulgarija, kaslink žmonių apšvietimo, pralenkė jau Maskolija: Bulgarija, pagal gyventojų skaitlį, daugiau pinigų išleidžia ant žmonių apšvietimo negu c. rų wiesz patys. Bulgarij ant 3309816 gyventojų (taigi mažiau negu Lietuwoj), yra uniwersitetas, 150 widutiniszkų wyriskų moksłainių, 44 moteriszkų, 14 mieszių gimnazijų, 6 mokiutojų seminarjos, 1 kateiziszk moksłainė ir 3179 pradinių. Užlaimas moksłainių kasztuoja po 918866 frankų ant metų. Bulgarij, taip kaip ir Amerikoj, arba kaip ir daugume Europos wieszpatyszių, kiekvienas tikėjimas ir kiekwiena tauta, nors isz swetur czia atėjusi, turi tiesz rengti pagal savo iszgałe moksłaines, o nieks rengimo ne stabdo.

|| Warszwaj, wienas turtingas prekėjas paėmė isz kaimo nesziotę. Neuzilgio potam namieje prapuołe brangus auksinis žiedas. Wisznužiurejo nesziotę, bet darodmyne ne buvo. Prekėjo brolis sumislyjo, ant sugawimo wazilkos, bandyti pasinaudoti isz telefono. Prekėjas namieje turėjo telefoną; todėl jo brolis iszėjo į miestą, uždėjo į tūwos pardawinyzių, liepė czia esanti telefoną sujungti su esanciu jo brolio namuose ir pasaukė prie telefono nužiurėtą nesziotę ir kaip tik ta atėjo ir pridėjo dudelę prie ausies, liepė jai atiduoti pawogtą žiedą. Nesziotė, atkakusi isz kaimo, kur, žinoma, niekada ne matė telefono, iszgirdusi tokį prisakymą ir tai iszinausi isz kur, persigando, prisapazina prie wagystos ir atidawė pawogtą žiedą.

|| Czerniowcuose, Bukowinoj, ant linijos elektrizkų ułyzinių karų atsitiko nelaimė. Ułyzios mat czia kalnuotos. Bėgant nuo kalno karui pilnam žmoaiui, pagedo stabdomo prietaisai ir mo tormanas neitengė karo sulaikyti, ritoji jis wis greiciu žemyn, ant galo i-zszoko isz rėlių, bet tas jo įibėgimo ne sulaikė; ant kelio saužaužė waziuocienizį karietą, kurioje sėdėjo du ponai, ant galo sudawė į eię ukininkų wėžimų ir apwito. Prie to du žmonės likosi suwaziuonėti, isz waziuocienizų kare 17 žmonių likosi, skaudžiai apkultų.

|| Finlandijoj pereitą sanwaitę wisuose jos krasztuose buvo demonstracijos degtinės prieszų. Szintai ir tukstancizai žmonių, turbut pirma susitarę, traukė mies to ułyzios ir daužė langus įtaisy, kur degtinę pardawinėja. Demonstracijos eimė dalywumą ir Helsinki forso uniwersiteto studentai. Maskolizskas raudos ir Finlandijoj rengiasi įwisti degtinės monopolij, bet czia, turbut, jis ne daug pelnys, kadangi, kaip dabar pasirodė, yra daugias degtinės prieszų negu jos draugų. Kad tai taip but ir terp lietuwių.

|| Warszwaj, wienuose namuose ant paupio, daugiausiai beturcių apgywentoj miesto dalyj, naktnis pradėjo atsilankyti dwasios. Gywentojai tų namų sutarė patykoti ir persitinkinti, kaip iszrado tos nenorincizios miego besibaladojancizios naktnis dwasios. Tas jiems isztkiro pasisekė, jie dwasių pagawo: pasirodė, kad apsidengę paklode wienas isz gywentanczių tuose jau namuose wyrizskis.

|| Mieste Astrachanijuje, isz bėges isz namų sunus žwejojtojos Werminos, kuri iszplaukė ant upės žwejojti, sėdo ant tilto ir laukė motinos. Tuom tarpu isz po tilto iszlidę szuwa, sugriebė waiķą ir nuwilkio jį sawo ołą po tiltu. Ant waiķo riksmo subėgo žmonės, bet po tiltu rado jau tik su draskytą jo kunelį. Oloje buvo 10 szunų, isz kurių subėgo žmonės szesiz užmusė.

|| Pietinėj Afrikaj, netoli Port Alfred, nupuolė isz dangaus neiszpaskyto didumo akmuo, kuris iszmusė žemėj skyļ 120 pėdų ilgio, 60 pločio ir 50 pėdų gilia. Didumas akmens yra toks, kaip pusė didžiausios Londone

Szwento Powylo bažnycios. Rods akmens tankiai isz dangaus puola, bet taip dideli, kaip dabar nupuolę, iki szioł dar niekur nepasitaikė.

|| Waksrinėj Wokietijoj siautė baisios audros su debesų praplysimais, kurios daug blėdies ir nelaimių atgabeno. Steinhache, prowincijoj Hessen Nasau, upės užtwino, wandens nuneszė tiltus taip, kad geležinkelij trukiai negalėgioti. Ant wandens užlietų laukų plaukinėja daugybė prigėrusių gywulių.

|| Siberijoj iszdegė neiszpasa kytai dideli tundrų arba đurpių nyczių plotai; iszdegusį jų plotą skaito ant 10000 su wirszum ket wirtainių wiorstų, taigi tiek kiek wisa Suwalkų gubernija. Apart đurpių nyczių, iszdegė ir dideli girių plotai, teipogi ir du terpgi ryj esanti kaimai.

|| Galicijoj, miestuose Gorlice, Pilzno ir kituose szitų pawieczių buvo dideli sumisizmai: krikščionys dideliais pulkais užpuldinėjo ant žydiszkų pardawinyzių ir daug jų iszplėszė. Tas pats buvo ir Lwowe. Ant suwaldymo maiztiniųjų tapo iszsiųsta kariuonė.

|| Kaime Baranowka, Rado misłiaus paw., Kijewos gub., siautė bausis geistras. Į wieną walaną iszdegė 25 namai ir trisyszk daugias kitokų triobų. Prie to sudėgė wiena senelė; 14 žmonių sunkiai apdegė, 7 apdegė mirtinai.

|| Siberijoj, apskritij upės Amuro, per klonį upės Mo, per bėgo bausis liepsnos debesis ir sukury. Prie to sudėgė trys ukinikai sukurio sugriebti. Ugnis isznaikino pastatytus klonyj namus, paczto ir telegrafo stacijas ir telegrafo liniją.

|| Miestelij Biot, pietinėj Prancuzijoj, sugriuvo dideli, ant 4 lubų namai. Prie to, kaip pranesza, 30 žmonių tapo užmuszti. Ant isztraukimo negywėlių isz po ramų griuwėsių nusizntė kariuonė.

|| Mieste Lodz, Petrokowo gub., walan szalių, žemė užgriuvo namų sawininką ir du darbininkus. Kada juos atkasė, buvo wisi jau negywi.

|| Miestelij Frausk, Sekatericslawiaus gub. iszdegė 30 namų: ugnij prazuwo penketas waiķų ir daug naminių gywulių.

Naujas truksys i Buffalo.

Nekel Plate geležinkelio trukis No. 6 su miegojimo wagonais iszwažioja kasdien 2:55 walaną po pietų isz Van Buren St. Depot ir pribuna i Buffalo ant rytiojus 7:40 ryto. Isz Buffalo eina i New York keliu Lockawana, i kur pribuna ant rąwarkų. Szio geležinkelio kas dien iszwažioja 3 trukiai, kurie eina i Fort Wayne, Cleveland, Erie, Buffalo, New York ir Bostoną. Prekės pigesnės nē kitų geležinkelij. Offisai 111 Adams St. ir Auditorium Annex. Telefonas Main 3389.

Naujaisi iszradimai.

|| Ant stataus kalno Staufen, netoli Reichenhall, Wokietijoj, rengia dabar geležinkelio liniją. Kadangi kalnas status, todėl ant jo trukių negalėtų užstumi nē garo, nē elektrikos pajiega, ant užwikimo trukių ant kalno pasinaudos isz orlaiwio. Orlaiwio baltas turės 60 pėdų diametro, jo kilimo pajiega 100 centnerių. Wisas orlaiwys su wisoms prietaisais ir geležinkelio wagonas swers 46 centnerius, todėl galės paimti 34 centnerius pasażierių ir jų daiktų. Trukio ratai yra ant szėnių, bet taip pritaistyti, kad jie apkabina szėnį ir todėl orlaiwys negali wagono pakelti, arba jį uo szėnių nustumti. Kaip tikis bus užwiktas ant kalno, užtikės esanti prie wagono rezervuara pripildyti wandeniu ir jį saį sawo sunkumu, drauge su prie jo pritaistyto orlaiwiu, nusiris pats i kalno apacią.

|| D-ras Goldschmidt isz Leipzico, ant susirinkimo elektro-technikų draugystės parodė sa-

wo iszrastą peczių ant suszwiesawimo wisokių metalij. Peczius tasai duoda dar didesnę szilumą negu elektrizskas peczius Moiseono, o užima taip mažai ruimo, kad jį galima kiseniui neszioti. Szilumą suteikia prie jo nē ugnis arba elektrika, bet besizjungianti chemizsku budu wisoki chemizski elementai. Isz pecziaus Goldschmidto galės pasinaudoti ir kalwiai, bet jie turės ziek tiek apie chemiją žinoti.

|| Loikraszcizai pranesza, buk Chicagos D-ras Murphy iszrado tikrą waiķą nuo džiowos. Waiķas tasai yra tai tuli gawai įwisti i sergancizius plaucias. Iszgiria tą naują waiķą tuli Chicagos laikraszcizai isz "geltonųjų weisłės". To jau užtenka ant paabejojimo apie tikrą naujo waiķo werte.

|| Paryžiaus uniwersiteto profesorius Bouton iszrado naują fotografizską aparatą, isz kurio pasinaudoją prie nuėmimo fotografijų daiktų esanczių po wandeniu ir ant jurių dugno. Tas aparatas ras pritaikymą ir prie sujieszkiojimo paskandytų ant jurių dugno minų.

Nauja naminių gywulių weislė.

Paryžiuj, Prancuzijos sostapi, yra susidedanti isz moksłincizų taip wadinama "Aklimatizacijos Draugystė", kurios mieriai yra: prisawinti naudingus kitų krasztų laukinius gywulius ir naudingus augmenis ir per eilės tirfinėjimų ir bandawonių iszrasti pėmatius ant pripratimo jų prie augimimo Prancuzijoj. Minėta draugystė darbuojasi ant Prancuzijos naudos, Paryžiuj turi puikų daržą, kuriame atlieka sawo bandawones ir iki szioł jai pasisekė aklimatizuoti Prancuzijoj ir pripratinti prie jos oro kelias kitų krasztų gywulių weisłes, kaip antai duodancizis minkstz ir brangia wilių Mažosies Azijos ožkas, kates angurizskoms wadię mas; naudingų augmenų prisawino dar daugias. Paskutiniuose laikuse jį užsiėmė prisawinimu gywanęzių kaip laukiniai w. durinėj Afrikaj žebrys ir ra tai gywuliai užimanti widurj tarp asilų ir arklių, daidi džiows parwos, neiszpaskytai greitai. Prisawinimu jų užsiėmė dar se nowės rymonių laikuose, kelias poras dēl Rymo ci-ciorų isztikro pasisekė prisawinti, bet Rymetie gywuliai nesiseisė, todėl ir placizius isz to pasinaudoti ne buvo galima. Dabar tuom wēl užsiėmė Paryžiaus Aklimatizacijos Draugystė. Ant sawo bandawonių jį pasigabeno porą zebry, pataitę ir patinę; patinas wienok pastipo, todėl draugystė negalėjo daryti bandawonių kaslink weisłimosi Paryžiuj tų gywulių. Užleido pataitę su erziu arabizskos arklių weisłės, tas wienok isz syk neiszdawė waisių, kaip paskui moksłinciziai isztyrė, todėl, kad užleidimas buvo ne atsakančiam laike. Zebros mat ant pasibėgimo turi trumpą laiķą, po tam užleidus jau mat waisius neuzsi-mezga. Ant rą kartą, kadangi moksłinciziai neuzmirszo taikytie si prie bėgimosi zebry laiķo, užleista su tokiu jau arabizskos weisłės erziu draugystės tuina zebry pataitė užswaisino ir atwedė maisytyos weisłės gywulių, geltonos parwos su baltais skersai kunų džiows. Dabar tas paturtė zebros kumelukas turi jau pusantų metų ir auga gera: galwa ir kunas jo niekuom nesiskiria nuo arklio arabizskos weisłės, uodega ir nagos panaszios i uodegą ir nagas asilų. Kaslink greitumo, jis teipjau greitas kaip ir zebros, o kaslink dailumo, dailenis jis už arklių ir už asilų. Garsindama apie tai sawo iszleidimam laikrasztų minėta draugystė priduria, kad jeigu ir nepasiseks pripratinti ir surasti pamatą ant augimimo Prancuzijoj zebry, tai wisgi bandawones tos nepasilikto be naudos, kadangi jos dawė isz susimaiszymo zebry ir arklių naują naminių gywulių weislę, kuri, taip kaip paeinanti isz susimaiszymo arklio ir asilo mulai, galės but su nauda Prancuzijoj auginama, isz czia pereis ji ir i kitus krasztus.

|| Paryžiuj, Prancuzijos sostapi, yra susidedanti isz moksłincizų taip wadinama "Aklimatizacijos Draugystė", kurios mieriai yra: prisawinti naudingus kitų krasztų laukinius gywulius ir naudingus augmenis ir per eilės tirfinėjimų ir bandawonių iszrasti pėmatius ant pripratimo jų prie augimimo Prancuzijoj. Minėta draugystė darbuojasi ant Prancuzijos naudos, Paryžiuj turi puikų daržą, kuriame atlieka sawo bandawones ir iki szioł jai pasisekė aklimatizuoti Prancuzijoj ir pripratinti prie jos oro kelias kitų krasztų gywulių weisłes, kaip antai duodancizis minkstz ir brangia wilių Mažosies Azijos ožkas, kates angurizskoms wadię mas; naudingų augmenų prisawino dar daugias. Paskutiniuose laikuse jį užsiėmė prisawinimu gywanęzių kaip laukiniai w. durinėj Afrikaj žebrys ir ra tai gywuliai užimanti widurj tarp asilų ir arklių, daidi džiows parwos, neiszpaskytai greitai. Prisawinimu jų užsiėmė dar se nowės rymonių laikuose, kelias poras dēl Rymo ci-ciorų isztikro pasisekė prisawinti, bet Rymetie gywuliai nesiseisė, todėl ir placizius isz to pasinaudoti ne buvo galima. Dabar tuom wēl užsiėmė Paryžiaus Aklimatizacijos Draugystė. Ant sawo bandawonių jį pasigabeno porą zebry, pataitę ir patinę; patinas wienok pastipo, todėl draugystė negalėjo daryti bandawonių kaslink weisłimosi Paryžiuj tų gywulių. Užleido pataitę su erziu arabizskos arklių weisłės, tas wienok isz syk neiszdawė waisių, kaip paskui moksłinciziai isztyrė, todėl, kad užleidimas buvo ne atsakančiam laike. Zebros mat ant pasibėgimo turi trumpą laiķą, po tam užleidus jau mat waisius neuzsi-mezga. Ant rą kartą, kadangi moksłinciziai neuzmirszo taikytie si prie bėgimosi zebry laiķo, užleista su tokiu jau arabizskos weisłės erziu draugystės tuina zebry pataitė užswaisino ir atwedė maisytyos weisłės gywulių, geltonos parwos su baltais skersai kunų džiows. Dabar tas paturtė zebros kumelukas turi jau pusantų metų ir auga gera: galwa ir kunas jo niekuom nesiskiria nuo arklio arabizskos weisłės, uodega ir nagos panaszios i uodegą ir nagas asilų. Kaslink greitumo, jis teipjau greitas kaip ir zebros, o kaslink dailumo, dailenis jis už arklių ir už asilų. Garsindama apie tai sawo iszleidimam laikrasztų minėta draugystė priduria, kad jeigu ir nepasiseks pripratinti ir surasti pamatą ant augimimo Prancuzijoj zebry, tai wisgi bandawones tos nepasilikto be naudos, kadangi jos dawė isz susimaiszymo zebry ir arklių naują naminių gywulių weislę, kuri, taip kaip paeinanti isz susimaiszymo arklio ir asilo mulai, galės but su nauda Prancuzijoj auginama, isz czia pereis ji ir i kitus krasztus.

|| Paryžiuj, Prancuzijos sostapi, yra susidedanti isz moksłincizų taip wadinama "Aklimatizacijos Draugystė", kurios mieriai yra: prisawinti naudingus kitų krasztų laukinius gywulius ir naudingus augmenis ir per eilės tirfinėjimų ir bandawonių iszrasti pėmatius ant pripratimo jų prie augimimo Prancuzijoj. Minėta draugystė darbuojasi ant Prancuzijos naudos, Paryžiuj turi puikų daržą, kuriame atlieka sawo bandawones ir iki szioł jai pasisekė aklimatizuoti Prancuzijoj ir pripratinti prie jos oro kelias kitų krasztų gywulių weisłes, kaip antai duodancizis minkstz ir brangia wilių Mažosies Azijos ožkas, kates angurizskoms wadię mas; naudingų augmenų prisawino dar daugias. Paskutiniuose laikuse jį užsiėmė prisawinimu gywanęzių kaip laukiniai w. durinėj Afrikaj žebrys ir ra tai gywuliai užimanti widurj tarp asilų ir arklių, daidi džiows parwos, neiszpaskytai greitai. Prisawinimu jų užsiėmė dar se nowės rymonių laikuose, kelias poras dēl Rymo ci-ciorų isztikro pasisekė prisawinti, bet Rymetie gywuliai nesiseisė, todėl ir placizius isz to pasinaudoti ne buvo galima. Dabar tuom wēl užsiėmė Paryžiaus Aklimatizacijos Draugystė. Ant sawo bandawonių jį pasigabeno porą zebry, pataitę ir patinę; patinas wienok pastipo, todėl draugystė negalėjo daryti bandawonių kaslink weisłimosi Paryžiuj tų gywulių. Užleido pataitę su erziu arabizskos arklių weisłės, tas wienok isz syk neiszdawė waisių, kaip paskui moksłinciziai isztyrė, todėl, kad užleidimas buvo ne atsakančiam laike. Zebros mat ant pasibėgimo turi trumpą laiķą, po tam užleidus jau mat waisius neuzsi-mezga. Ant rą kartą, kadangi moksłinciziai neuzmirszo taikytie si prie bėgimosi zebry laiķo, užleista su tokiu jau arabizskos weisłės erziu draugystės tuina zebry pataitė užswaisino ir atwedė maisytyos weisłės gywulių, geltonos parwos su baltais skersai kunų džiows. Dabar tas paturtė zebros kumelukas turi jau pusantų metų ir auga gera: galwa ir kunas jo niekuom nesiskiria nuo arklio arabizskos weisłės, uodega ir nagos panaszios i uodegą ir nagas asilų. Kaslink greitumo, jis teipjau greitas kaip ir zebros, o kaslink dailumo, dailenis jis už arklių ir už asilų. Garsindama apie tai sawo iszleidimam laikrasztų minėta draugystė priduria, kad jeigu ir nepasiseks pripratinti ir surasti pamatą ant augimimo Prancuzijoj zebry, tai wisgi bandawones tos nepasilikto be naudos, kadangi jos dawė isz susimaiszymo zebry ir arklių naują naminių gywulių weislę, kuri, taip kaip paeinanti isz susimaiszymo arklio ir asilo mulai, galės but su nauda Prancuzijoj auginama, isz czia pereis ji ir i kitus krasztus.

Prekė pinigų.

Ruskas rublis po.....53c. Prusizskas markės po.....24c.

Prie kiekwiemo pinigų siuntinio reikia pridėti 25c ant paczto kasztų.

GEOGRAFIJA

ARBA

MOKSLAS APIE ŽEME.

II DALIS.

(Tęsa).

Isz miestų svarbesni. *Belfort*, tvirtynė prie perėjimo wadinamo Burgandizskais wartais; yra tai vienaitinė tvirtynė, kuri wokiecių isz pats karės pradžių apstota 1871 m. ne pasidavė iki karės pabaigai. *Besanson* teipogi tvirtynė ginanti kelius wedancizius nuo Szweicarijos. *Dijon* (Dizon), apaczioj kalnų Cote d'Or, iszgabena isz czia dang wyno. *Lyon*, turintis pusę milijono gyventojų, prie įpunolio Saonos ir Rodanų, teipogi tvirtynė, garsus wisame swiete savo szilkiniais iszdribimais. *Lyon* szilkiniai audiniai, aksomai didžturcių perkami po wisą swietą, nors brangesni už tokius jau iszdribimus kitų krasztų, bet užtai kaslink gražumo, nėra niekur jiems lygių.

Lotaringija užima iszkilimą to paties wardo. Sziaurinę jos dalį prancuzai nuzudė per paskutinę karę 1871 m.; pietini gi dalis pasiliko prie Prancuzijos; toj dalyj svarbiausi miestai yra: *Toul*, ant upės Mozelles ir *Verdun* ant upės Mozos.

Widuryje yra:

Auvergne (iszsitaria Overn) užima granitinį iszkilimą to paties wardo wisap tekanczių wandenų iszgrauzytą. Kalnai Overnijos yra tai, taip sakant, gamtos padirbtos tvirtynės, kuriose ilgiausieji gynėsi Gallai nuo iszverzusų i jų krasztą rymonių. *Zemė* czia uolnuta, nawaisinga, turi wienok kaip kur geras ganyklas. Gywentojai, negalėdami iszmisti namieje, traukia ant uždaburių i kitus Prancuzijos miestus. Isz viso Overnijos ploto tik upės *Allier* klonis yra labai waisinga, ji užima wietą iszdziuwusio azero *Limagne* (Liman). Kalnuose Overnijos seniai buta daug wulkanų, kurie wienok jau užgeso, bet dideli jos plotai szia dien sustingusios lawos uždengti. Miestas *Clermont* beveik visas pastatytas isz lawos, yra jis apaczioj kalnų Puy de Dome. *Vichy*, jo aplinkinėse teka mineralizski szaltiniai.

Lyonnais užima rytinę dalį kalnų pietinės Prancuzijos. Yra czia turtingiausios Prancuzijoj anglij ir geležies kastynės. *St Etienne*, turintis 200000 gyventojų, garsus savo iszdribimais isz plieno ir geležies.

Ant sziaurinių pakranczių žemumos yra: *Flandrija*; užima ji žemą krasztą nuo jurių, iszilgai Belgijos rubezių; dalis tos provincijos yra žemiaus jurių pavisziaus, ant apsaugojimo nuo apļiejimo yra nupylti augsti pylimai. *Zemė* czia labai waisinga. Isz miestų verti paminėjimo: tvirtynė *Dunkirk* prie jurių, nuo Anglijos pusės. *Lille*, turintis 250000 gyventojų, jame yra daug visokių dirbtuvių.

Belgija.

I sziaurius nuo Prancuzijos yra mažą Belgijos karalystę, esanti tarpe Vokizskos ir Prancuzizskos žemumos, užima kaipi spragą tarp Vokizskų ir Prancuzizskų kalnų ir Vokizskų arba Sziaurinių jurių; i ją prisigriebia isz Prancuzijos kalnai Ardenai. Sziaurini jos dalis tveria žemumą, pietini gi, prie Prancuzijos rubezių, yra kalnuota, užima ji sziaurinių szonų Ardenų kalnų, kuriuose yra neiszpaskytai turtingos akmeninių anglij ir geležies kastynės. Belgija užima plotą 500 ketvirtainių mylių, taigi mažias negu *Zemaitiją*, bet gyventojų turi su wirszum 6 milijonus, taig iszpuola apie 12000 galvų ant ketvirtainės mylios; yra tai krasztas tirszcizausiai apgyventas ant viso musų žemės pavisziaus. Nors žemė, ypacz gi ant žemumos, neiszpaskytai waisinga ir gerai apdirbta, bet ji ne gal visų gyventojų iszmaityti, žemė ne gal suteikti visiems uždaburi, todėl jos apdirbimu užsiima tik dalis gyventojų, kita gi didesni dalis užsiima pramonėmis. Belgijoj ne mažai yra visokių fabrikų, garsus yra Belgijos geležiniai iszdribimai. Gywentojų wienok apszvietimas stovi žemiaus negu kaimynizskuose krasztuose. Sziaurinės Belgijos dalies, taigi žemumos gywentojai germanizskos kilmės, giminingi holandieciziams, wadina juos *Flandanais*, pietinėj gi, kalnuotoj dalyj gyvena prancuzai, wadinami *Vallonais*. Nors kalbanczių flamandizskai yra daugias, bet prancuzizska kalba yra wartojama wiose augsttesnėse moksłainėse ir urėduose, tik neseniai Flamandams pasisekė iszkariauti platesnes tiesas sawo kalbai. Visi Belgijonys, nors skiriasi sawo kalba, bet iszapžista wieną katalikizską tikėjimą. Pirmoje pusėje szio amžiaus Belgija ir Holandija tvėrė wieną Nederlandų wieszpatystę, bet paskui pasidalino i dvi, katalikizska dalis sutvėrė Belgijos karalystę, protestonizska gi dalis sutvėrė Holandiją.

Prancuzizskoj, taigi kalnuotoj Belgijos dalyj yra miestai su daugybe visokių dirbtuvių, kaip antai, *Namur*, prie įpunolio upės Sambrs i Maasą. *Liege* (iszsitaria Liez) arba *Luettich*, turi apie 200000 gyventojų, yra czia daugybe fabrikų visokių geležinių iszdribimų, ypacz gi ginklų.

Sziaurini Belgijos dalis užima žemumą, pasidarusią nuo jurių ir upių suneszo dumblo; tokias žemumas prie pakranczių wadina *Marschais*. Didesni marschų, dalis ypacz gi i sziaurius nuo Belgijos, Holandijoj, yra žemiaus jurių pavisziaus; kadangi žemė ant jų waisinga, tveria puikias ganyklas, tai gywentojai saugoja tas wietas nuo užliėjimo tyčia nupiltais pylimais, kurie turi iki 50 pėdų augsczių; dalis marschų už tokių pylimų, kuriuos užliėja laike pasikėlimo jures, wadinasi *Wattais*; dalis gi esanti kitų pylimo pusėj, kur ant iszdziowinimo yra iszkastyt daug kanalų ir wėjinių malunų, kurie isztraukia dar pasilikusį wandenį i tokiu budu per prisidėjimą žmogaus, klampynes ir azerai tapo paversti i puikias ganyklas ir dirvas; tuos krasztus, žmogaus rankų sutvertus, wadina *Polderais*. Ant polderų ganosi puikios weisłės galvijų bandos, augina kwietkas, kurias gabeną i visas swieto dalis. Isz miestų svarbesni: *Ostenda*, garsios maudyinės, kur kas wasarą suwaziuoja jurių swieto krasztų daug didžturcių, *Bruges*, netoli jurių, seniaus buvo turtingas, buvo czia dang fabrikų, vedė didelę prekystą, bet dabar nupuolė, kadangi pasitraukus nuo suneszo dumblo krantams toliaus i jures, iki jam laivai ne gal atplaukti. *Gent*, arba *Gandawa* turi 200000 gyventojų, prie įtakos upės *Lysos* i Szeldą, turi drobių dirbtuves, teipogi garsus isz auginamų kwietkų, kurias gabeną i kitus krasztus; *Bruselle*, Belgijos sostapi, turi 400000 gyventojų, wienas isz gražiausių ant musų žemės miestų, pagarsėjęs sawo meginiais, kurių mastą parduoda po 100 ir po daugias rublijų; i pietrytus nuo Bruselles yra garsus muzios laukas *Waterloo*, kur sujungto anglijonų ir wokiecių pajiegy Napoleonas likosi galutinai pergalėtas ir tai per neiszpildymą jenerolo Grouchy Napoleono prisakymu. Prie įtakos upės Szeldos yra miestas *Antwerpen*, turintis 300000 gyventojų, geriausias Belgijos portas, isz czia plaukia pasażieriniai laivai ir i Ameriką.

Holandija.

Holandija užima wakarinę dalį Vokizskos žemumos, žemumas marschais wadinamas, prie jurių krantų, i sziaurius nuo Belgijos, wieną szoną atsiremia i Vokizskas jures, i rytus jos rubeziai susiduria su Vokietija. Didiesni dalis Holandijos marschų yra žemiaus jurių pavisziaus; ant apsaugojimo tų plotų nuo jurių užliėjimo traukiasis gywentojų padirbti augsti pylimai, užtenka juos prakasti, o jures užlietų didesnę Holandijos dalį; holandiecizai tą buvo padarę laike Napoleono, kada i jų krasztą iszveržė prancuzai. Žemumos tos iszrėzytos žmonių nukastais kanalais, kurie yra geriausiai žmonių susinesizimams kelias, iszilgai tokių kanalų nupilti augsti pylimai, ant kurių padirbti keliai wazinėjimui wėžimais. Holandiecizai nepasigandėna tais plotais žemės, kokius turi, bet stengiasi vis daugias paversti nuo jurių. Prie pakranczių yra daug i kietemį isipjovusių ne gilių uztakų, ne tinkanczių laivams plaukimui, kurios tik žvėjams nauda atgabena. Tokias uztakas gywentojai iszdziowina, nupiltais pylimais apsaugoja nuo jurių wilių, pasilikusį gi wandenį iszsemia tam tikslui pastatyti malunai ir nuvaro i jures, wietose gi, kur pirma buvo jures, apsigyvena žmonės. Toki iszdziowinti plotai turi žemę waisingą, tokios netikusios uztakos persikeicia i puikias ganyklas ir i dirbamus laukus. Kaimai i miestai statyti ant tyčia nupiltų kalvų. Kadangi ant marschų wanduo surus ir ne tinka gėrymų, todėl holandiecizai ant sawo namų stogų turi parengtus rezervuoras, kuriuose renka wandenį lytų laike. Holandijoj truksta akmenų ir girių, todėl medegų triobų statymui turi parsigabenti isz swetur, kaip antai akmenis isz Norwegijos, medžiai gi ateina upe Reinu, kuri per Holandiją isz Vokietijos teka. Laike didelių wėtrų, ne kartą jurių wilius iszkarto pylimus ir netikėtai užliėja didelius žemės plotus, prie to ne apsieina ir be žmogizskų aukų. Tas wienok pavojus holandieciziams suteikia didesnę energiją kariauti su jurių pajiegomis, jie neiszpaskytai darbstus, nuolatini kova su jūremis padarė isz jų geriausius ir drasiausius jurininkus. Po Anglijai Holandija, prilyginant prie sawo gyventojų skaitliams, turi daugiasiai kolonijų kituose krasztuose. Holandiecizai yra germanizskos kilmės, giminingi Belgijos Flamandams. Holandija užima plotą apie 600 ketvirtainių mylių, taigi mažias negu Kauno guberniją; ant to ploto gyvena 5 milijonai žmonių, kurių daugumas iszapžista protestonizską tikėjimą; daugiasiai katalikų yra prie Belgijos rubezių. Gywentojai užsiima jurinikyste ir užjūrine prekysta, augina puikių weislių naminius gywulius, garsios yra wisame swiete holandizskos weisłės karvės. Sėja Holandijoj daug linų, žinomos yra wisame swiete holandizskos drobės, suriai ir silks. Pramonės, dēl stokos anglij, negali czia pakilti. Holandijos gywentojai pagarsėję wisame swiete isz sawo szwarumo, nē wiena tauta nesirupina taip apie szwarumą kaip holandiecizai. Kaimų ułyzias szluoja kas dieną, namų grindis teipogi mazgoja kas dieną. Nuo holandizskų moterų musų lietuves galėtu szwarumo pasimokinti.

Isz Holandijos miestų svarbiausi: *Rotterdam*, turintis 250000 gyventojų, prie įtakų Maaso ir Reino, turi dides laivų dirbtuves; isz czia plaukia pasażieriniai laivai i Ameriką ir i kitus krasztus. *Amsterdam*, didžiausias ir turtingiausias Holandijos miestas, turintis pusę milijono gyventojų, sujungtas kanalais su jūremis, kuriais atplaukia didžiausi jurių laivai. Amsterdam yra prie įtakos upės Amstel i Zuideesee uztaką, pastatytas ant klampynių, todėl namai statyti ant polių, iszrėzytas kanalais, kuriais plaukinėja laivai. Kadangi Zuideesee uztaka ne gili, ne tinka didesniems laivams, todėl Amsterdam likosi nukastu giliu kanalu sujungtas tiesiog su jūremis; kanalas tas bėga iszilgai viso Holandijos pussalio iki karizskam portui *Helder*, sziaurinėj pussalio užbaigoj. Netoli Amsterdamo yra *Zaandam*, kur yra dides laivų dirbtuves. *Alkmaar*, widurj Holandizsko pussalio, vedantis didžiausią prekystą suriais. I wakarų nuo Amsterdamo yra miestas *Haarlem*, prie azero to paties wardo, kurio wandenis wienok su pagelba wėjinių malunų isztrakė ir wisa ruimą paverė i waisingus laukus; kur pirma buvo wanduo, dabar czia puikus daržai, ant kurių augina kwietkas ir jų sekias siunczia i visas swieto krasztus. I pietwakarų, netoli jurių, yra *Haga* su 200000 gyventojų, sausiausioj ir sveikiausioj Holandijos dalyj, wietą gyvenimo Holandijos karalių; netoli Haagos, už pakranczių diunų, yra *Scheveningen* su maudyinėmis ant jurių.

Szwecarija.

Szwecarija, taip kaip ir Suwienytos Wieszpatystės Sziaurinės Amerikos, susideda isz atskirų republikų, kurios sawo widuriuose waldosi wisi neprigulmingai wiena nuo kitos, tik Szweicarijoj tos republikos yra mažos, smulkutes, wadinasi kantonais. Szweicarija užima widurinę Alpų kalnų dalį nuo Mont Blanco iki Ortleso, rytinį szoną Jura kalnų, Szweicarišką iszkilimą tarp Juros ir Alpų kalnų. Visas jo paviszius yra 800 ketvirtainių mylių, taigi truputį daugias negu Kauno gub.; ant to ploto gyvena 3½ milijono gyventojų, taigi ji netoli dukart tirszcizaus apgyventa negu Lietuva. Gywentojai susideda isz: Wokiecių, Prancuzų, Italijonų ir Reto-Romanų. Prancuzai gyvena wakariniuose kantonuose; pietinės Alpų kalnų klony apgyventos Italijonų, rytiniai gi kantonai Wokiecių; tarp wokiecių ir italijonų, neprieinamuose kalnuose užsiliko dar Reto-Romanai, bet jų yra vos apie 10000 galvų.

Widuriniai Alpai traukiasis nuo Mont Blanc'o iki Reuso ir Tessino klonių; Rod

